

Utbildningsdepartementet

Yttrande över betänkandet Kampen om tiden - mer tid till lärande (SOU 2021:30)

Jönköpings kommun har beretts tillfälle att yttra sig över förslagen i betänkandet Kampen om tiden - mer tid till lärande (SOU 2021:30). Regeringen har gett en särskild utredare uppdraget att lämna förslag som syftar till att elever, som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolans nationella program, ska ges bättre förutsättningar genom åtgärder som innebär att elever får mer tid till undervisning. Betänkandets förslag delas upp i följande områden: prioriterad och anpassad timplan, studietid, lovskola, förlängd skolplikt för nyanlända samt språkstärkande sommarskola.

Prioriterad och anpassad timplan

Utredningen har haft i uppdrag att utvärdera effekterna av stödinsatserna prioriterad timplan och anpassad timplan för nyanlända, bland annat för att ta ställning till om villkoren för insatserna bör justeras eller om insatsen anpassad timplan bör utvidgas till andra målgrupper såsom elever i lägre årskurser. Enligt utredningen saknas emellertid förutsättningar för en regelrätt effektutvärdering. Utredningens studie visar att åtgärderna av olika skäl endast används i begränsad omfattning. Samtidigt är de skolor som har använt åtgärderna positivt inställda till dem och tycker att de svarar väl mot syftet. Utredningen föreslår att åtgärderna prioriterad och anpassad timplan implementeras på nytt och därefter följs upp och utvärderas. Efter ytterligare implementering bör insatsernas effekter utvärderas och statistik samlas in om användningen av insatserna på nationell nivå. Dessa underlag kan sedan utgöra grund för eventuella ställningstaganden om hur åtgärderna kan användas och utvecklas. Jönköpings kommun instämmer i utredarens bedömning och förslag.

Studietid

Utredningens samlade underlag pekar på att det, i syfte att höja kunskapsresultaten, behövs en bredare ansats än att begränsa sig till läxhjälp för elever som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Utredningen föreslår istället studietid, en benämning med ett bredare innehåll, ska erbjudas på alla skolenheter i grundskolan som har elever i årskurserna 4–9 med två timmar per vecka och elevgrupp, under eller i direkt anslutning till elevernas skoldag. Detta förslag ses som ett viktigt led i en förflyttning mot generella och tidiga insatser i skolsystemet. Att utöka undervisningen under läsåret i form av en studietid som erbjuder mer individanpassad hjälp förväntas gynna samtliga elever och bidra till att varje elev kan utvecklas så långt som möjligt. Jönköpings kommun instämmer i utredarens

bedömning och förslag samt instämmer i betydelsen av att studietiden anordnas på ett sätt så att resurser inte tas från den ordinarie undervisningen eller ersätter särskilt stöd som elever annars skulle ha fått.

Lovskola och obligatorisk lovskola

Lovskola är undervisning som anordnas i skolan under lov under en termin eller utanför terminstid. Sedan 2017 är huvudmän skyldiga att erbjuda minst 50 timmar lovskola i juni för elever som efter årskurs 8 och 9 riskerar att inte nå eller inte har nått behörighet till ett nationellt gymnasieprogram. I utredningens uppdrag ingår att ta ställning till om huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola ska utvidgas till andra skolformer eller årskurser. Utredningen konstaterar dock att det saknas underlag på nationell nivå som kan styrka behovet av en utvidgning av lovskolan till andra årskurser eller skolformer. Men det finns positiva erfarenheter av att använda möjligheten att dela upp lovskolan och ge eleverna undervisning även på andra lov än sommarlovet. Lovskola kan då vara ett sätt att proaktivt ge eleverna möjlighet att ta igen och komma ifatt med skolarbetet även under terminens gång. Utredningen föreslår därför att huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola ska utvidgas för elever i årskurs 9 med ytterligare 25 timmar på loven under läsårstid.

Utredningen redogör även för rättsliga aspekter för en obligatorisk lovskola samt för forskning avseende skyldighet att delta i en verksamhet i förhållande till prestation. Utredningen uppmärksammar att det finns ett antal potentiella negativa konsekvenser med ett obligatorium, vilket kan motverka själva syftet med införandet av detta. Uppdraget om hur en obligatorisk lovskola ska utformas innebär flertalet svårigheter varför utredningen inte förordar en sådan lösning. För att uppfylla uppdraget enligt utredningens direktiv har utredningen dock tagit fram ett alternativt förslag till en möjlig utformning av en obligatorisk lovskola.

Jönköpings kommun instämmer i utredarens bedömning och förslag avseende lovskola samt ser positivt på utredningens förslag om Skolverkets framtagande av stödmaterial om hur skolor kan arbeta med motivationshöjande insatser kring elevers deltagande i lovskola. Med hänvisning till utredningens redovisning och ställningstagande gällande obligatorisk lovskola tillstyrker Jönköpings kommun inte det alternativa förslaget till en möjlig utformning av en obligatorisk lovskola.

Förlängd skolplikt för nyanlända

Utredningen konstaterar att det inte är möjligt att utreda en förlängd skolplikt för hela gruppen nyanlända på ett enhetligt vis, då de grundläggande rättsliga förutsättningarna skiljer sig i allt väsentligt. Det skulle innebära att olika grupper av nyanlända elever kräver olika särlösningar för att omfattas av en skolplikt. Utredningen konstaterar att det saknas stöd i forskning och empiri för att det finns ett behov av eller skulle vara gynnsamt för elevernas deltagande och kunskapsutveckling att införa en sådan reglering. Det finns istället andra insatser som skulle ge samma eller bättre förutsättningar för nyanlända att nå behörighet till ett nationellt gymnasieprogram såsom bland andra utredningens förslag gällande studietid och lovskola på läsårsloven. Ett alternativ till skolplikt enbart för nyanlända elever skulle kunna vara om gymnasieskolan blev en obligatorisk skolform för samtliga elever. Samtidigt finns ingen evidens för att skolplikt och obligatorium i sig garanterar en bättre genomströmning i gymnasieskolan än frivillighet. Även andra faktorer såsom studiehandledning, modersmålsundervisning och studie- och yrkesvägledning behöver fungera adekvat. Jönköpings kommun instämmer i utredarens bedömning och förslag.

Språkstärkande sommarskola

Då utredningen bedömer att det föreligger olika hinder för att föreslå en förlängning av nyanländas skolplikt saknas även förutsättningar för att koppla ett förslag om kortare sommarlov för nyanlända till en förlängd skolplikt.

Utredningen undersöker därför hur nyanlända elever i grundskolan och nyanlända elever i gymnasieskolans introduktionsprogram på ett annat sätt än genom förlängd skolplikt kan ges mer tid till undervisning och därmed ett kortare sommarlov.

Utredningen konstaterar att ämnet svenska som andraspråk ligger på en för svår nivå för många elever. Fler elever än endast de nyanlända saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna tillgodogöra sig undervisningen i andra ämnen. Förutom att dessa elever kan ha svårt att nå kunskapskraven i svenska som andraspråk, saknar många kontakt med svensktalande miljöer på sommaren. Mot bakgrund av detta bedömer utredningen att det finns elever som är i behov av en språkstärkande undervisning på sommaren. Dock finns för närvarande inget ämne motsvarande nybörjarsvenska i grund- och gymnasieskolan. Skolverket genomför en översyn av svenskämnen där det i uppdraget ingår att se över alternativ för nybörjarsvenska. Mot bakgrund av att översynen ännu inte har avslutats är det utredningens bedömning att det för närvarande inte går att presentera nödvändiga författningsförslag för en reglering av språkförstärkande sommarskola. Jönköpings kommun instämmer i utredarens bedömning och förslag.

Sammanfattningsvis ställer Jönköpings kommun sig bakom utredningens förslag till åtgärder för att fler elever ska ges bättre förutsättningar att bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan samt delar de övriga iakttagelser som utredningen gör.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Ann-Marie Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande

Johan Fritz
Stadsdirektör